

Asia: VN/15985/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksen luonnoksesta laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esityksessä ehdotetaan kumottavaksi säännökset toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisvelvoitteista, sekä kunnan velvoitteesta laatia sen alueella toimiville perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatustoiminnan toimijoille yhteiset yhdenvertaisuussuunnitelmat. Muutoksen myötä yhdenvertaisuuslaki ei enää velvoittaisi varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia laatimaan varhaiskasvatuksen toiminnallisia toimipaikkakohtaisia yhdenvertaisuussuunnitelmia.

SAK vastustaa esitystä. SAK:n näkemyksen mukaan yhdenvertaisuuslain 6 a §:n muuttaminen esityksessä ehdotetulla tavalla ei ole perusteltua, eikä kannatettavaa. Ehdotettu muutos heikentää yhdenvertaisuuden edistämistä ja syrjinnän ennaltaehkäisyä varhaiskasvatuksessa sekä yleisemmin yhteiskunnassa. Esityksen mukainen suunnanmuutos voi aiheuttaa epäselvyyttä ja hämmennystä paikallistasolla suunnitelmien teon osalta. Tämän lisäksi se antaa negatiivisen signaalin siitä, miten yhteiskunta haluaa varhaiskasvatusta kehittää. Yhteiskunta monimuotoistuu jatkuvasti ja tämä tosiasia pitäisi huomioida asiallisesti jo varhaiskasvatuksessa. Näin yhteiskunta voisi ennaltaehkäistä syrjintää ja edistää yhdenvertaisuutta tosiasiallisesti.

Yhdenvertaisuuslain 6 a §:ssä säädetään velvollisuudesta edistää yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa. Yhdenvertaisuuslain 6 a §:n tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta aktiivisesti ja järjestelmällisesti jo varhaiskasvatuksesta lähtien. Tarkoituksena on myös torjua syrjintää ennakolta ja auttaa huomaamaan syrjiviä asenteita ja rakenteita helpommin. Lisäksi suunnittelun tarkoituksena on edistää erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten ja lapsiperheiden oikeuksien toteutumista.

Nyt annetussa hallituksen esityksessä on todettu, että esityksen tavoitteena on vähentää kuntien ja yksityisten varhaiskasvatuksen palveluntuottajien tehtäviä poistamalla velvoite laatia varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtaisia yhdenvertaisuussuunnitelmia.

SAK kiinnittää huomiota siihen, että käytännössä esitys ei vähennä kuntien tehtäviä, vaan ainoastaan heikentää yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmien laatua. Esityksessä ei esitetä poistettavaksi vastaavaa suunnitteluelvoitetta laista naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (tasa-arvolaki). Toimipaikkakohtaiset suunnitelmat pitäisi jatkossakin laatia, mutta niissä huomioitaisiin vain sukupuoli, mutta ei lainkaan muita syrjintäperusteita. Suunnittelun laatuseikat tulevat siten kärsimään merkittävästi. Samalla heikennetään syrjinnän ennaltaehkäisyä. Kuten nyt annetussa esityksessäkin on todettu, varhaiskasvatuksessa on havaittu esiintyvän rasismia ja syrjintää niin kuin muuallakin yhteiskunnassa. Huomioon ottaen erityisesti nykyisten säännösten tavoitteet, niiden kumoaminen ei ole perusteltua.

Esityksen mukaan se perustuu pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen ja on osa laajempaa normienpurkutavoitetta. SAK kiinnittää huomiota siihen, että edellä mainittu ilmaisutapa on harhaanjohtava, sillä hallitusohjelmassa ei ole nimenomaista kirjausta nyt kumottavaksi ehdotetusta asiasta.

Perusteena säännösten kumoamiselle on käytetty hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan kaikkien kuntien toimintaedellytyksiä vahvistetaan jatkamalla normien purkamista nykyisestä kuntien tehtäväkentästä. Tällainen yleinen normienpurkutavoite on käsitteenä ylimalkainen, eikä sillä ole yksinään merkityssisältöä. SAK kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös siihen, että hallitusohjelmassa on todettu esimerkiksi sivulla 193, että hallitus työskentelee määrätietoisesti yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi yhteiskunnassa. Valtioneuvoston tiedonannossa yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi (rasismitiedonanto) on puolestaan todettu, että sen tavoitteena on edistää yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä suomalaisessa yhteiskunnassa. Nyt annetun hallituksen esityksen ehdotukset ovat vastoin näitä tavoitteita ja periaatteita.

SAK:n näkemyksen mukaan asian käsittelyssä ei ole noudatettu hyvää lainvalmistelutapaa. Asiasta on ilmoitettu vasta kesäkaudella ja varsinainen lausuntoaika on vain hieman päälle neljä viikkoa. Lausuntoaika on osunut kesälomakaudelle.

Säädösvalmistelun kuulemisoppaassa on todettu, että säädösehdotuksista pyydettävien kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lisäksi ohjeessa on todettu, että lausuntoaikaa on aihetta pidentää, jos se muuten ajoittuisi yleiseen lomakauteen. SAK:n näkemyksen mukaan, se että esitys liittyy valtion vuoden 2025 talousarvioesitykseen, ei ole tässä tapauksessa asianmukainen peruste poiketa lausuntoaikojen yleisistä periaatteista.

Latvatalo Eveliina
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Työehdot-osasto lakimies
Katariina Sahlberg